

УДК 165.742:009:37.036:378.4:001

ГУМАНІЗАЦІЯ ТА ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В ДОСЛІДНИЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Т. Ф. Мельничук

В статті розкрито поняття гуманізація і гуманітаризація освіти, їх значення у формуванні творчої особистості в дослідницьких університетах природоохоронного профілю, підходи до формування гуманістичного світогляду і гуманістичного мислення студентів та виховання морально-духовної культури особистості засобами мистецтва та завдяки викладанню дисциплін гуманітарного циклу, однією з яких є культурологія, яка вивчає культуру як систему культурних феноменів, ціннісних орієнтацій і дає можливість самоактуалізуватися людині у сучасному світі, тому вивчення цієї дисципліни студенти вважають за обов'язкову.

Ключові слова: гуманізація, гуманітаризація, творча особистість, дослідницький університет, ціннісні орієнтації, гуманітарні дисципліни, духовність.

Постановка проблеми. Національна доктрина розвитку освіти в ідеологічній системі державотворення передбачає концепцію формування гуманітарної політики суспільства, де духовні цінності відіграють визначальну роль. Формування системи ціннісних орієнтацій у збереженні культурних та національних традицій українського народу, вихованні молодого покоління в дусі патріотизму, гуманізму повинно стати пріоритетним завданням кожного, хто доторкається до освітньої і виховної сфери людини. Сучасна політична, економічна, соціальна ситуація в суспільстві вимагає від вищих навчальних закладів нового підходу до якості гуманітарної освіти, метою якої є вивчення цілісної картини світу, розуміння пріоритетності загальнолюдських цінностей, осмислення феномену культури, культурних здобутків цивілізації.

Закон України «Про освіту» одним з принципів передбачає створення умов для всебічного розвитку особистості, формування у молоді позитивної життєвої позиції, особистісного сенсу існування в

світі. Гуманітарна освіта, крім ґрунтовних знань, практичних навичок і вмінь, ставить за мету виховання духовно-моральної людини, формування творчої особистості, адаптацію до сучасного світу, розуміння впливу мистецтва на духовний розвиток молоді, розвиток планетарного світогляду людини. Термін «гуманітарний» латинською мовою перекладається як людська природа, освіченість; людство. До дисциплін гуманітарного циклу традиційно відносять предмети філологічного, філософського, історичного, юридичного, педагогічного, мистецького, культурологічного спрямування, які окрім функції виховання громадянина, гармонійно розвиненої, соціально-активної людини, здатної до самовдосконалення, з високими духовними якостями, гуманністю та толерантністю, передбачають високий рівень фундаментальної навчальної підготовки. Гуманітарна підготовка виявляє і спрямовує здібності студентів до процесу логічного мислення, прийняття самостійного рішення, спрямовує до творчої діяльності. Гуманізація освіти – один із нових соціально-педагогічних принципів, який відображує спрямованість розвитку освіти на гуманні стосунки в суспільстві як загальнолюдську цінність. У найгострішій формі проблема гуманізації освіти постає в галузях освіти, які пов'язані з природознавством і технікою [1, с.156]. Гуманізація та гуманітаризація – це дві взаємопов'язані сторони єдиного процесу навчання та формування творчої особистості, в якому гуманізація методологічно і теоретично обґрунтовує шляхи формування особистості, а гуманітаризація забезпечує їх здійснення за рахунок викладання гуманітарних дисциплін і культурно-виховної роботи.

Мета статті – розкрити поняття гуманітаризації та гуманізації освіти як факторів формування творчої особистості в дослідницьких університетах природоохоронного профілю.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Методологічні аспекти процесу формування гуманності розкрито в працях В.А. Афанасьєва, В.П. Бітінаса, О.О. Бодальова, І.Т. Фролова. Методологічною основою гуманістичних ідей педагогіки є духовність, яку висвітлювали: М. Пирогов, П. Редкін, І. Миропольський, С. Гогоцький, П. Юркевич, К. Ушинський, С. Русова, Я. Чепіга.

Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу є основою успішності освітнього процесу, в створенні умов для формування якостей та розвитку здібностей студента, у вихованні його на гуманістичних принципах. Професійна педагогічна компетентність,

за словами Г.С. Данилової, це – широкий загальний кругозір і висока культура, професійні знання педагогіки, психології, теорії управління, наукових основ управління школою, здатність реалізувати свої знання на практиці, знання методів психолого-педагогічного, соціального дослідження, володіння всім необхідним комплексом педагогічних і управлінських умінь [2].

Сучасні філософи досліджують проблеми становлення особистості (Г.І. Ващенко, Ю.М. Завгородній, В.О. Котусенко, О.В. Левченко, Ю.С. Терещенко), основною концепцією яких є сформованість гуманного ставлення до людей як передумови активності особистості в соціальному житті, налагодження комунікативних зв'язків, формування життєстверджуючої позиції. М.О. Бердяєв, М.С. Кудряшова, І.І. Кравченко, В.М. Іванов, І.Д. Геращенко визнали пріоритетним гуманістичним принципом формування поваги до людини в спілкуванні з нею, бажання допомогти їй в складній ситуації. Ідеї гуманістичного виховання були предметом наукових досліджень Ш.А. Амонашвілі, Г.С. Батищева, Є.В. Бондаревської, Б.П. Бітінаса, В.Ф. Володькота та ін.

Виклад основного матеріалу. Серед гуманітарних наук почесне місце посідає культурологія як наукова і навчальна дисципліна, яка досліджує культуру в її історичному розвитку, вивчає специфіку розвитку матеріальної і духовної культури цивілізації, сутність закономірності етногенезу людства, аналізує культуру як систему культурних феноменів, вивчає культурні коди та комунікації. Культура – це сукупність матеріальних і духовних цінностей, які відбивають активну творчу діяльність людини в освоєнні світу, у ході історичного розвитку суспільства. Культурологія як навчальна дисципліна в сучасному освітньому просторі передбачає формування творчої особистості, здатної до оригінального стилю мислення, самоактуалізації в суспільстві, повного вияву своїх можливостей в вирішенні складних проблем неординарним методом.

Входження України в Європейський та світовий економічний, культурний, комунікативний простір вимагають від освіти нового етапу розвитку вітчизняної системи освіти, в якому висококваліфікований фахівець повинен стати культурною, духовною особистістю, тому при всіх економічних складнощах країни треба робити все можливе, щоб наука, освіта і культура не страждали, а питання гуманітаризації освіти повинні стати важливою складовою в загальному освітньому процесі особливо дослідницьких університетів. Стаття 26 «Закону про вищу

освіту» одним з основних пунктів передбачає «формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах; створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів; збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства; поширення знань серед населення, підвищення освітнього і культурного рівня громадян; налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти, науки, спорту, мистецтва і культури» [3]. Всі ці вимоги часу у вирішенні цих завдань в дослідницьких університетах можливі за умов надання ґрунтовних знань при вивченні дисциплін гуманітарного циклу.

Студенти I курсу факультету захисту рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України під час анкетування на запитання: «Чи потрібні гуманітарні науки в університетах природоохоронного профілю?» відповіли так (мова оригіналу): «Гуманітарні дисципліни розвивають людську особистість, треба знати історію предків» (студент Т.). «В людей, які задають питання про необхідність вивчення культурології в університеті, зовсім відсутнє культурне мислення» (студент А.). «Все, що пов'язано з культурою, у мене викликає емоції, і який би не був я втомлений, обов'язково нахожу час почитати цікаву книгу» (студент Л.). «Адже спілкування між людьми полягає не тільки в темах про роботу, а й і про духовність, життя відомих і цікавих людей, щоб через 5 років ми не були запрограмованими роботами, які б, крім своєї спеціальності, нічого не знали, тому ми вивчаємо гуманітарні дисципліни» (студент П.). «Дивлячись на викладачів кафедри культурології, розуміємо, що вони справді закохані в свою роботу, що вони самі все більше і більше хочуть дізнатися нового і донести до нас все, що відбувалося і відбувається з різними народами в різні часи. Саме завдяки цьому хотілось би знати не гірше їх, щоб розуміти, чим люди жили і дихали колись. Завдяки захоплюючим практичним і лекційним заняттям, викладачі надихають нас відвідати різні куточки України. Дякую, що виховуєте культурну молодь!» (студент М.). Студентка Х. про дисципліну культурологію говорить так: «Культурологія дозволяє нам мислити, мріяти, проникаючи у глибинні сутінки своєї душі. На уроках

культурології я можу вільно поринути у світи Давньої Греції або Риму... Особисто для мене цей предмет є одним з найулюбленіших, культурологію можна порівняти, у деякій мірі, із енциклопедією. Вона зберігає, мов фортеця, у собі матеріал про настільки різні теми, що навіть в голові не вкладається. Культурологія – «енциклопедія життя». Менш емоційні хлопці свою думку висловили таким чином: «Всі люди повинні знати свою культуру і культуру інших народів – це і є душа людини. Я можу сміливо сказати, що культурологія – це душа людини, через такі предмети відкриваються шляхи до освітлення її внутрішнього світу».

Студенти впевнені, що знайомство з гуманітарними дисциплінами необхідно починати зі шкільних років, а в університетах удосконалювати набуті знання і піднімати їх на вищий духовний рівень, спрямовувати молодь на розкриття талантів, залучаючи студентів до участі в мистецьких колективах і формувати особистість, розширюючи її світогляд, виховувати громадянина своєї держави в дусі патріотизму і дають рекомендації: «Викладачі дійсно гарно нам доносять всі знання і вчать нас розуміти твори, споруди (архітектуру) правильно, адже якщо ми не будемо знати таких видатних митців як Леонардо да Вінчі, Рафаель, Лисенко, то, вже вибачте за грубість, отупіємо і будемо, як деякі наші депутати, що і думку не можуть навіть правильно сформулювати. Отже, гуманітарні дисципліни ми маємо вивчати на рівні з іншими» (студент Ш.). «Культурологія – це світогляд людини. Ми прожили 17 років і здається, що ми знаємо дуже багато, але це не так. З кожною лекцією ми визнаємо все нове і нове» (студент Л.), і такі висловлювання і побажання молоді проходять лейтмотивом у кожному виступі. Враховуючи специфіку університету природоохоронного профілю, де більше половини абітурієнтів з сільської місцевості і часто дисципліни гуманітарного циклу в школі вивчалися в ряді випадків не на належному рівні, необхідно робити корекцію в навчальних планах і виправляти цю недоречність, тим паче – це є вимога студента.

Підходи до формування гуманістичного світогляду студентів, виховання творчої особистості з гуманістичними тенденціями, виходячи з поглядів одного з засновників гуманістичної психології Абрахама Маслоу та матеріалів конференцій Римського університету і участі в ній голови католицької церкви Папи Іоанна Павла II (Ватикан) в 2000 році, дають можливість зробити висновок про зростання актуальності цієї проблеми в сучасному світі.

Психіка людини є цілісним утворенням і кожен його елемент значимо впливає на її системне функціонування. Сказане повною мірою стосується такої важливої складової психіки як світогляд, який трактується як «система поглядів на об'єктивний світ і місце у ньому людини, на ставлення людини до навколишньої дійсності і самої себе, а також обумовлені цими поглядами основні життєві позиції людей, їх переконання, ідеали, принципи пізнання і діяльності, ціннісні орієнтації. Світогляд – це далеко не всі погляди і уявлення про навколишній світ, а лише їх граничне узагальнення» [1]. Цей компонент свідомої психіки є одним з провідних регуляторів поведінки людини.

Трансформації в культурі, що відбулися в ХХ столітті, знайшли відповідне відображення у світогляді людини. Причому, останнім часом спостерігаються якісні зміни в його змісті та структурі. Для того, щоб сформувати особистість молодого фахівця, здатного активно і ефективно діяти в сучасному світі, треба в навчально-виховному процесі орієнтуватися на ці соціальні зміни, враховувати їхню специфіку. Сьогоднішній етап розвитку людства поєднує в собі як великі досягнення цивілізації, так і великі проблеми, пов'язані навіть з можливістю його подальшого існування, тому особливого значення набуває зараз «вічна» проблема самої людини, її природи, сутності цілей, сенсу життя, її історичного призначення. Проблема людини в її світогляді виходить на перший план, стає актуальною і, без перебільшення, найголовнішою. Відповідної представленості потребує вона і в освіті. Одним з перспективних шляхів вирішення цієї задачі є гуманізація освіти.

Що таке гуманізм у широкому плані? Гуманізм (від латинського *humanus* – людський) – це історична змінююча система поглядів на цінність людини як особистості, її право на свободу, щастя, розвиток здібностей, принципів справедливості, рівності між людьми. Саме поняття «гуманізації» є похідним від понять «гуманізм» і «гуманність». Це поняття відображає конструктивний аспект проблеми, розв'язання якої забезпечує діяльність по досягненню більш високої і гуманістичної орієнтувальної системи цінностей.

Розглядаючи деякі підходи до формування світогляду сучасної молоді людини з позицій гуманістичної психології, виходячи з поглядів одного її засновників, видатного психолога США і світу, Абрахама Маслоу (1908-1970), можна сказати, що його теорія базується на дослідженні здорової, сильної особистості, що найбільш повно розкриває свої потенційні можливості. А. Маслоу висунув принцип

саморозвитку творчої особистості і ввів у психологію поняття «самоактуалізуюча особистість» [5]. Самоактуалізація (від лат. Actualis – дійсний, справжній) – прагнення людини до якомога повнішого виявлення і розвитку своїх особистісних можливостей, здібностей і талантів, як звернення своєї місії, або покликання, долі і т. п., як більш повне пізнання і, стало бути, прийняття своєї власної початкової природи, як невинне прагнення до єдності, інтеграції або внутрішньої синергії особистості. У деяких напрямках сучасної західної психології самоактуалізація висувається на роль головного мотиваційного фактора, справжня самоактуалізація припускає наявність сприятливих соціально-історичних умов [4]. Самоактуалізуючі люди, всі, без винятку, вірні своєму покликанню, віддані чомусь для них дуже цінному, вони працюють переважно над тим, що вони люблять, і різниця між роботою і задоволенням для них зникає, бо кожен з них присвятив своє життя закону, красі, справедливості, пошуку того, що А. Маслоу назвав «буттєвими цінностями». Ці вищі людські цінності відомі з давнини: істина, краса, добро, а також досконалість, простота, цілісність і т.д. і які діють подібно потребам, що А. Маслоу назвав метапотребами, втрата яких приводить до хвороб душі або, інакше кажучи, до її патологічних розладів (метапатологій). У результаті своїх досліджень А. Маслоу прийшов до висновку, що в буттєвих цінностях полягає сенс життя для більшості людей, але багато хто з них не знає про ці свої метапотребі. У певному сенсі людині необхідно жити в красивих, а не потворних умовах, так само як їй необхідна їжа і відпочинок.

Частина нинішньої молоді не вірить в існування справжніх цінностей і чеснот, вони почувають себе обманутими, своє життя – розладженим, звинувачують дорослих у лицемірстві. Для тих, хто чітко орієнтується на гуманістичні цілі освіти, хто сподівається, що їхні діти стануть повною мірою людськими істотами і будуть прямувати до актуалізації своїх потенцій, то для них єдиним довершеним видом освіти (на думку А. Маслоу), що існує на сьогодні, є художня освіта за допомогою мистецтва.

Розвиток здатності до імпровізації і натхнення є шляхом формування креативності, творчих здібностей. Первинна креативність відповідає фазі натхнення, а вторинна – фазі розробки. Остання фаза ґрунтується на завзятості, терпінні і важкій роботі, а не тільки на творчих якостях особистості.

Гуманістична психологія створила нову концепцію навчання і виховання, яка стверджує, що ціль освіти і виховання має гуманістичну функцію, а це в кінцевому рахунку «самоактуалізація» особистості, досягнення повної людяності, оволодіння найбільшою висотою, доступною для людського роду чи для даного індивіда. Простіше кажучи, мова ведеться про те, щоб допомогти людині стати настільки досконалою, наскільки вона здатна. Одне з відкриттів гуманістичної психології полягає в тому, що людська істота має потреби більш високого порядку – потребу в її оцінці, у повазі, потребу у волі саморозвитку. Будь-який рух до цих вищих цінностей має вести до граничних переживань. Більшість людей мають граничні переживання, тому що багато з них можуть згадати про самий щасливий, блаженний день свого життя, момент найбільшої перемоги у своєму житті. Два найбільш легкі шляхи досягнення граничних переживань – це музика, особливо класична музика. Музика, танці, ритміка є шляхом до відкриття свого реального Я, своєї ідентичності. Відкриття ідентичності приходить через голоси внутрішніх спонукань, здатності слухати їх, реакцію на усе, що відбувається в середині людини, яка навчачеться бути аутентичною – бути чесною у тому сенсі, щоб її поведінка і мова правдиво і безпосередньо відображали внутрішні почуття, щоб чітко знати чого вона хоче. Здатність чути свій внутрішній голос відкриває людині знання того, що вона хоче зробити зі своїм життям, як відкриває своє покликання. Весь цей процес можна назвати «внутрішнім пізнанням». Знайшовши своє покликання, людина знаходить справу свого життя, будує свою кар'єру.

Кафедра культурології Національного університету біоресурсів і природокористування України є унікальною кафедрою, яка забезпечує учбовий процес не тільки теоретичними дисциплінами, а охоплює практичною діяльністю всіх творчих студентів у різноманітних художніх колективах: вокальних, театральних, танцювальних, інструментальних тощо. Участь молоді в мистецьких заходах, заняття в художніх колективах, театральних гуртках є способом самовираження, самоствердження у формуванні творчої особистості, є базою духовного розвитку і творчого зростання, виконанням творчого завдання, вмінням сконцентрувати сили у бажанні емоційно донести до глядача художній задум керівника і самого виконавця.

Так, студентка економічного факультету Ліля Х., займаючись вокалом в студії сольного співу у доц. кафедри культурології нар. арт. України Н. Шелепницької, після отримання диплому економіста

вступила в Національну академію мистецтв (консерваторію) в клас Героя України, нар. арт. СРСР і України Є. С. Мирошниченко, де і зараз плідно навчається у її учениці. Спільні зусилля викладача і студентки, розкриті здібності, наполеглива праця, участь у мистецьких заходах розширили світогляд і докорінно змінили життя людини. Чим більше людина проникає в себе, відшукуючи свою індивідуальну ідентичність, тим більше вона долучається до всього роду людського. Зі знань про себе людина виводить для себе набір цінностей. Життя повинно мати сенс, повинно бути наповненим моментами високої інтенсивності, відкриттям ідентичності, необхідністю відчуття досягнення успіху і самоствердження.

Принципам гуманізації освіти в світі приділяється і зараз велика увага. Так, з 7 по 11 вересня 2000 року на базі Римського університету Ватиканом була започаткована Перша всесвітня конференція ректорів і президентів університетів на тему: «Університети для нового гуманізму». Участь в ній взяли представники 282 країн світу (Україну представляв наш університет), основною метою якої було покращання викладання гуманітарних наук в університетах, пропаганда серед молоді загальнолюдських цінностей. Про аспекти виховання і освіти говорили кардинали, міністр освіти Італії та ректор Римського університету, підвів підсумки і виступив з проповіддю Папа Іоанн Павло II, де він особливо наголошував на спілкуванні з молоддю, на пізнанні кожного аспекту правди і любові в різноманітних галузях освіти, щоб педагогічна діяльність стала ефективним служінням людства знанням про правду [6].

Гуманістичні ідеї як концептуальні засади педагогіки є основою орієнтованого навчання та формування морально-духовної культури особистості в вищому навчальному закладі. Основними видами духовної культури вважають міфологію, релігію, філософію, мистецтво, які необхідно вивчати в дослідницьких університетах. Гуманістичне мислення сприяє людині в оптимізації багатьох процесів, орієнтуючи її на полікультурну освіту, яка дозволяє вірно розставити ціннісні орієнтири, глобально мислити і оптимістично дивитись в майбутнє, шукаючи вихід з скрутною ситуації.

Одне з основних завдань вищого навчального закладу, а дослідницького університету особливо, полягає не тільки в здійсненні підготовки високоосвіченого фахівця для різних галузей господарської діяльності, а і у вихованні свідомого інтелігента з почуттям

національної гідності, патріотичного ставлення до своєї держави, що накладає велику відповідальність на викладачів закладу у виконанні цієї високої місії. Не можна забувати про те, що пріоритетне завдання дослідницького університету полягає в підготовці творчої особистості, професіоналів своєї справи в відповідних галузях економіки, значна частина яких стають керівниками в сферах політичної, державної, наукової, педагогічної діяльності та лідерами громадських і партійних організацій.

Національне виховання – це забезпечення високого рівня освіченості і свідомості громадянина, здатного на основі культурних надбань власного народу, досягнень світової культури і науки, з врахуванням національної і територіальної особливостей країни, сповідують ідеали гуманізму і національної культури, відстоюють права, честь і гідність своєї Вітчизни. Національне виховання є складовою цілісної системи у формуванні творчої особистості, в основі якої закладені гуманістичні погляди, переконання, ідеали, звичаї, традиції, які покликані формувати світогляд і ціннісні орієнтації молоді людини.

«Закон про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. №1556-VII Указу Президента України (стаття 30) наголошує: «Національному вищому навчальному закладу, що забезпечує проривний розвиток держави в певних галузях знань за моделлю поєднання освіти, науки та інновацій, сприяє її інтеграції у світовий освітньо-науковий простір, має визнані наукові здобутки, може надаватися статус дослідницького університету» [3], який є відповідальним перед майбутнім держави і передбачає формування особистості на гуманістичних засадах, і тому, треба, щоб кожна молода людина знайшла свій особистий шлях до майбутнього, отримавши знання, навички в своїй професійній справі і була готовою до безкорисного служіння суспільству. В кінцевому результаті духовний потенціал нашого суспільства має вирішальне значення для успішного здійснення конструктивних змін в єдиній, суверенній Україні, особливо в такий тяжкий період відстоювання своєї територіальної цілісності країни. Оскільки Україна з її потенціалом родючих земель є аграрна держава, то саме духовність і формування творчої молоді значною мірою визначатиме її подальшу долю. Носіями цієї духовності стають випускники природоохоронних університетів, саме вони, майбутні фахівці сільського господарства, керівники

аграрних фірм і господарських структур будуть причетні до розвитку культури українського села, до формування у сільській молоді гуманного відношення до природи, тому їхня освіта, побудована на принципах гуманістичної психології, допоможе залучити кращий світовий досвід духовного становлення до вирішення найбільш актуальних задач розбудови нашого суспільства.

Висновки. Гуманізація і гуманітаризація освіти – фактори формування творчої особистості, людини з розвиненим світосприйняттям, розумінням законів життя, які удосконалюються і відшліфовуються протягом всього існування людини. Приказка «Вік живи – вік вчись» налаштовує творчу людину не зупинятися в своєму професійному і духовному зростанні. Дисципліни гуманітарного циклу – невід’ємна складова у програмі навчально-виховного процесу університетів дослідницького типу. Високий рівень фундаментальної професійної освіти тільки в поєднанні з гуманітаризацією і гуманізацією в університетах дослідницького типу повинен стати одним з основних напрямів університетів природоохоронного профілю як флагмана університетів наук про життя та навколишнього середовища.

Література

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г.Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Данилова Г.С. Акмеологічна модель педагога в ХХІ столітті / Рідна школа.– 2003.–№6.–с.8
3. «Закон про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. №1556-VII [Режим доступу]–<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page6>
4. Маслоу А. Самоактуалізація личности и образование / Пер. с англ., предисл. Г.А.Балла. - Киев - Донецк, 1994. - 52 с.
5. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы/ Пер. с англ. под общей ред. Г.А.Балла, А.Н. Киричука, Д.А.Леонтьева. – М.: Смысл, 1999. – 425 с.
6. Матеріали конференції в Римському університеті 7-11 вересня 2000 р. Проповідь Папи Іоана Павла ІІ перед ректорами університетів 9 вересня 2000 р. Ватикан.(Документи особистої участі автора в конференції в Римі).

ГУМАНИЗАЦИЯ И ГУМАНИТАРИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ КАК ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УНИВЕРСИТЕТАХ

Т.Ф. Мельничук

В статье раскрыты понятия гуманизации и гуманитаризации образования, их значение у формировании творческой личности в исследовательских университетах природоохранного профиля, подходы к формированию гуманистического мировоззрения и гуманистического мышления студентов и воспитание морально-духовной культуры личности средствами искусств и благодаря преподаванию дисциплин гуманитарного цикла, одной из которых является культурология, которая изучает культуру как систему культурных феноменов, ценностных ориентаций и дает возможность самоактуализироваться человеку в современном мире, поэтому изучение этой дисциплины студенты считают обязательной.

Ключевые слова: гуманизация, гуманитаризация, творческая личность, исследовательский университет, ценностные ориентации, гуманитарные дисциплины, духовность.

HUMANIZATION AND HUMANITARIZATION OF EDUCATION AS FACTORS OF FORMATION OF A CREATIVE PERSONALITY AT RESEARCH UNIVERSITIES

T.F. Melnychuk

The article is dedicated to the discussion of the notions «humanization» and «humanitarization», their impact on formation of a creative personality at nature-oriented research universities, approaches to formation of humanistic worldview and thinking of students and development of moral and intellectual culture of a person by means of art and due to disciplines of humanitarian cycle one of which is culturology that studies culture as a system of cultural phenomena, value-conscious orientations and allows a person to self-actualize in the contemporary world, and that's why students consider this discipline compulsory.

Key words: humanization, humanitarization, creative personality, research university, value-conscious orientations, liberal arts, spirituality.

Мельничук Тетяна Федорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри культурології Національного університету біоресурсів і природокористування України (м.Київ).

Melnychuk T.F., candidate of pedagogy, associate professor of the department of culturology of Natural University of Life and Sciences of Ukraine.